

Puolustusvoimien kansainvälisen yhteistyön linjaaminen julkisuudessa

**Euroopan Unionin turvallisuusstrategian ja Valtioneuvoston
selonteko, ”Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka
2012”, linjaamassa Puolustusvoimien kansainvälistä
yhteistyötä Euroopassa**

**Turvallisuusjohdon koulutusohjelma 13
Tutkielma**

**Juha Putkisaari
Puolustusvoimat**

Helsinki 3.4.2015

Aalto University Professional Development – Aalto Pro

Aalto University Professional Development – Aalto Pro

Kurssi Turvallisuusjohdon koulutusohjelma 13	
Tekijä Majuri Juha Putkisaari/ Puolustusvoimat	
Tutkielman nimi Puolustusvoimien kansainvälisen yhteistyön linjaaminen julkisuudessa	
Oppiaine, johon työ liittyy Strategia	Säilytyspaikka Aalto Pro
Aika Maaliskuu 2013	Tekstisivuja 31 Liitesivuja 0
Tiivistelmä <p>Valtioneuvoston selonteossa, ”Suomen turvallisuus ja puolustuspolitiikka 2012” käsitellään ulko- ja turvallisuuspoliittisia linjauksia sekä puolustuksen kehittämistä. Selontekomenettely on ollut yksi keskeinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ohjauksen väline. Selonteko antaa ohjausta Puolustusvoimien toiminnalle ja kehittämiselle usealle vuodelle eteenpäin.</p> <p>Puolustusministeriön, poliitikkojen ja Puolustusvoimien johdon on ”myytävä” selonteon linjaukset julkisuudessa. Annettujen puheiden , lausuntojen , haastatteluiden ja tiedotteiden on tuettava ulko- ja puolustuspolitiikan linjauksia sekä Puolustusvoimien toimintaa selonteon hengessä. Tällä tutkielmalla on pyritty selvittämään, miten selonteossa linjattu Euroopan Unionin (EU) sotilasyhteistyö näkyy julkisuudessa?” Ovatko poliitikkojen ja Puolustusvoimien johdon puheet, lausunnot ja tiedotteet linjassa keskenään vai onko niissä eroavaisuutta keskenään tai itse selontekoon.</p> <p>Suomen poliitikot osallistuvat näkyvästi EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsitteleviin kansainvälisiin kokouksiin, missä he käsittelevät muun muassa EU:n puolustusyhteistyötä, kriisinhallintaoperaatioita ja puolustusmateriaali hankintoihin liittyviä yhteisiä asioita. Poliitikot tukevat julkisuudessa Puolustusvoimien kansainvälistä puolustusyhteistyötä ja toistavat selonteon sanomaa Puolustusvoimien suorituskyvyn kehittämisestä. Puolustusvoimien johto tuo toteuttavana portaana esille enemmän käytännön asioita puolustusyhteistyöstä. Selvästi tuodaan esille, että kansainvälistä puolustusyhteistyötä toteutetaan EU:n sisällä ja erityisesti alueellisissa maaryhmissä (NORDEFECO) sekä kahden välisenä yhteistyönä.</p>	
Avainsanat Puolustusvoimat, Puolustusvoimien kehittäminen, kansainvälinen puolustusyhteistyö, selonteko, puolustusyhteistyö, ulko- ja turvallisuuspolitiikka	

SISÄLLYSLUETTELO

PUOLUSTUSVOIMIEN KANSAINVÄLISEN YHTEISTYÖN LINJAAMINEN JULKISUUDESSA

1. JOHDANTO	4
1.1 Tutkimuksen tausta	4
1.2 Tutkimuskysymykset	5
1.3 Tutkimusmenetelmä	6
1.4 Tutkimuksen rajaukset ja aineisto	8
1.5 Aikaisempaa tutkimusta	9
2. KANSAINVÄLISEN SOTILASYHTEISTYÖN PERUSTEET	11
2.1 Euroopan Unionin turvallisuus- ja puolustusyhteistyö	11
2.2 Alueellinen puolustusyhteistyö Euroopan Unionissa, Pohjoismainen puolustusyhteistyö (NORDEFKO)	14
2.3 Euroopan Unionin taisteluosastot	15
2.4 Valtioneuvoston selonteon linjaukset kansainvälisestä sotilasyhteistyöstä	17
2.5 Pohdinta	19
3. KANSAINVÄLINEN SOTILASYHTEISTYÖ JULKISUUDESSA	21
3.1 Puolustusministeriön tiedotteet ja lausunnot kansainvälisen puolustusyhteistyön osalta	21
3.2 Poliittiset puheet, lausunnot ja tiedotteet julkisuudessa	23
3.3 Puolustusvoimien komentajan lausunnot julkisuudessa	26
3.4 Suomen sotilasedustajan EU:ssa ja Natossa puheet ja lausunnot julkisuudessa	28
3.5 Johtopäätöksiä ja tarkastelua	29
4. YHTEENVETO	32
4.1 Vastauksia tutkimuskysymyksiin	32
4.2 Kansainvälisen puolustusyhteistyön suunta vahvistuu pohjoismaihin	33
LÄHDELUETTELO	35
LYHENTEET JA MÄÄRITELMÄT	38

PUOLUSTUSVOIMIEN KANSAINVÄLISEN YHTEISTYÖN LINJAAMINEN JULKISUUDESSA

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Valtioneuvoston kanslia julkaisi selonteon ”Suomen turvallisuus ja puolustuspolitiikka 2012” julkaisusarjassaan joulukuussa vuonna 2012¹. Selonteko on tutkielman tekohehkellä laaja-alaisuudessaan viimeisin nykymuotoisia Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa käsitteleviä asiakirjoja. Selontekomenettely on ollut yksi keskeinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ohjauksen väline. Valtioneuvoston selonteossa käsitellään ulko- ja turvallisuuspoliittisia linjauksia sekä puolustuksen kehittämistä. Selonteko antaa ohjausta Puolustusvoimien toiminnalle ja kehittämiselle usealle vuodelle eteenpäin, kunnes seuraava selonteko tai muu ohjaus julkaistaan.²

Puolustusvoimien lakisäätteiset kolme päätehtävää, Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen ja osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan, näkyvät selonteossa selkeästi. Muiden viranomaisten tukeminen ja osallistuminen kriisinhallintaan kuvataan tukevan selonteossa Puolustusvoimien ensimmäistä päätehtävää, Suomen sotilaallista puolustamista. Kansainvälinen puolustusyhteistyö kuvataan asiakirjassa Puolustusvoimien suorituskykyä kehittäväksi toiminnaksi.³

¹ VNS 2012, s.3

² Ulkoasianvaliokunnan mietintö 1/2013

³ Laki Puolustusvoimista 11.5.2007/551, 1 luku 2§ ja VNS 2012, s. 97 -99

Kansainvälinen puolustusyhteistyö liittyy Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Poliittisilla päättäjillä on omat tavoitteet sotilaallisella yhteistyöllä ja puolustusvoimilla omansa. Kansainvälisen puolustusyhteistyöllä kehitetään Puolustusvoimien suorituskykyä. Puolustusvoimien osallistuminen vuosittain kansainvälisiin puolustusyhteistyön muotoihin; harjoituksiin, koulutuksiin sekä muuhun yhteistyöhön, maksaa vuosittain vajaat kymmenen miljoonaa euroa⁴. Luvussa ei ole mukana Suomen kriisinhallintaoperaatioiden budjettiarvio. Kansainvälisen puolustusyhteistyöhön käytettävä raha olisi perusteltava julkisuudessa. Kansainvälisen puolustusyhteistyön tuottama suorituskyvyn kehittyminen tai yhteisoperaatiokelpoisuus ei välttämättä ole heti todennettavissa vaan tulokset näkyvät tulevaisuudessa⁵.

Puolustusministeriön ja Puolustusvoimien johdon on ”myytävä” selonteon linjaukset julkisuudessa. Annettujen puheiden, lausuntojen, haastatteluiden ja tiedotteiden on tuettava ulko- ja puolustuspolitiikan linjauksia sekä Puolustusvoimien toimintaa selonteon hengessä. Tässä tutkielmassa käsitellään Puolustusministeriön, puolustusministerin ja Puolustusvoimien johdon tiedotteita, puheita ja lausuntoja Suomen kansainvälisen puolustusyhteistyön näkyvyyden osalta. Selviääkö näistä tiedotteista, puheista ja lausunnoista valtioneuvoston selonteon ohjaus erityisesti Euroopan Unionin (EU) ja Pohjoismaiden puolustusyhteistyön (NORDEF, Nordic Defence Cooperation)⁶ osalta selkeänä ja yhtenäisenä linjauksena? Selviääkö kansainvälisen puolustusyhteistyön tarkoitus ja minkä osapuolien kanssa Suomi harjoittaa puolustusyhteistyötä niin, että se nähdään Puolustusvoimien suorituskykyä nostavana?

1.2 Tutkimuskysymykset

Tutkielman pääkysymyksenä on: ”Miten valtioneuvoston selonteossa ”Suomen turvallisuus ja puolustuspolitiikka 2012” linjattu Euroopan Unionin (EU) sotilasyhteistyö näkyy julkisuudessa?”

⁴ Ruotuväki 2/2014, Puolustushallinnon budjetti 2014, s. 8 - 9.

⁵ Kenraali Puheloinen, puhe, 205. MPK avajaiset.

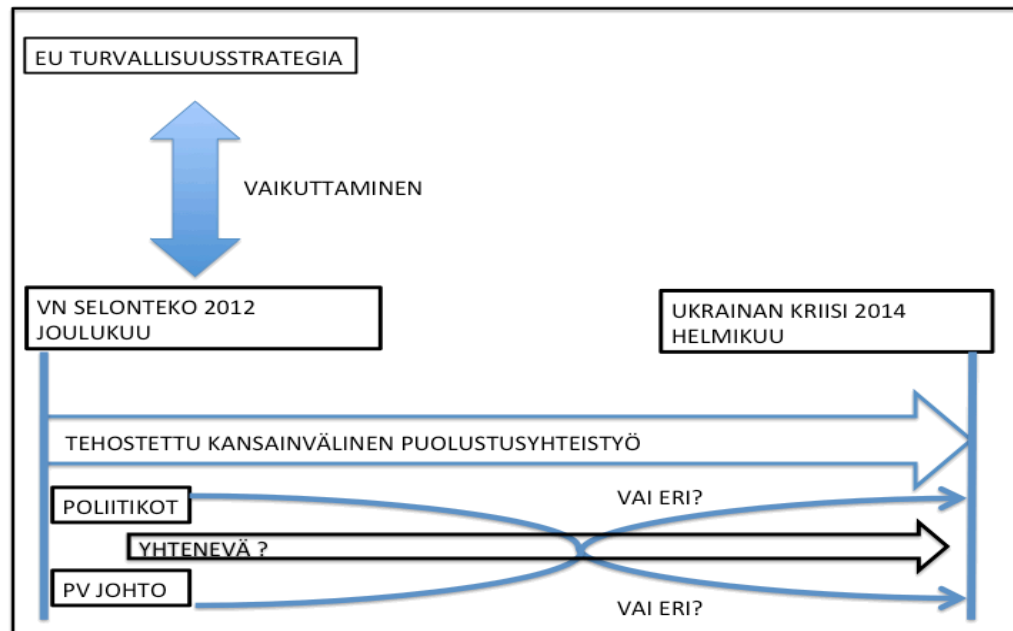
⁶ VNS 2012, s.15, NORDEF:n määritelmä

Tutkielman alakysymyksiä ovat seuraavat:

- miten selonteon linjaukset kansainvälisestä sotilasyhteistyöstä Euroopan Unionissa ilmenevät poliitikkojen lausunnoissa ja ministeriöiden tiedotteissa?
- miten selonteon linjaukset kansainvälisestä sotilasyhteistyöstä Euroopan Unionissa ilmenevät Puolustusvoimien johdon lausunnoissa ja pääesikunnan tiedotteissa?
- ovatko poliitikkojen ja Puolustusvoimien johdon linjaukset kansainvälisestä yhteistyöstä linjassa keskenään?
- missä on pääpaino kansainvälisessä puolustusyhteistyössä? Onko se EU:n puolustusyhteistyö, Pohjoismainen puolustusyhteistyö (NORDEFECO) vai jotain siltä väliltä?

1.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkielman viitekehyksen perustana on Euroopan Unionin turvallisuusstrategia ja sen vaikutukset Valtioneuvoston selontekoon. Selonteosta julkaisemisen jälkeen tutkielmassani tutkitaan poliitikkojen ja Puolustusvoimien johdon julkisuudessa esittämien lausuntojen yhteneväisyyksiä kansainvälisen puolustusyhteistyön osalta aikarajauksena Ukrainan kriisin puhkeamiseen saakka. Löytyykö lausuntojen välillä yhtenäinen linja? Muuttuuko poliitikkojen ja PV:n johdon lausuntojen yleislinjaus tarkasteluajan sisällä?

Kuva 1. Tutkielman viitekehys.

Kansainvälistä puolustusyhteistyötä käsittelevä aineisto on kerätty vuoden aikana ministeriöiden, Puolustusvoimien, eduskunnan sekä eri valiokuntien virallisilta internet-sivustoilta, mitkä ovat julkisia. Aineisto on periaatteessa jokaisen Suomen kansalaisen saatavissa, mikäli sen haluaa hankkia. Nämä aineistoiksi valitut puheet, lausunnot, tiedotteet on klusteroitu virastoittain sekä henkilöittäin aikajanelle tutkielman aikarajauksen sisälle. Tällä tavalla klusteroitu aineisto on analysoitu teemoittain:

- mikä on kansainvälisen puolustusyhteistyön suunta
- ilmeneekö puheissa yhtenäisyys eri toimijoiden välillä ja
- muuttuuko kansainvälisen yhteistyön sanoma julkisuudessa aikarajan sisällä?

Tutkimusmenetelmänä on käytetty diskurssianalyysiä analyyttisellä tavalla. Tutkittava aineisto on seulottu tutkimuksen rajauksen mukaisesta materiaalista. Tällöin tutkijana, minun tulee olla mahdollisimman avoin keräämälleni aineistolle ja sen jäsenyksille. Analyyttinen diskurssianalyysini ei perustunut oletuksiin tutkimukseni lopputuloksesta, vaan tutkielmani perustuu puhtaasti aineistoon, sen tuomiin ehtoihin, avoimena niiden merkitykselle ja sosiaalisille jäsenyksille.⁷

⁷ Jokinen, Arja:1999 s.86-87

1.4 Tutkimuksen rajaukset ja aineisto

Tutkimus on rajattu ajallisesti Valtioneuvoston tekemän selonteon julkaisemisesta, joulukuun 2012, Ukrainan kriisin puhkeamiseen, helmikuun loppu 2014. Tutkijana katson Ukrainan kriisin aseellisen eskaloitumisen muuttaneen turvallisuuspolitiikan linjauksia merkittävästi Euroopassa, mikä on peruste rajata tutkimus ajallisesti päättymään helmikuuhun 2014.

Ministeriöiden ja Puolustusvoimien osalta rajaukset on tehty siten, että käsitellen tutkimuksessani Puolustusministeriön, valtioneuvoston kanslian ja Pääesikunnan internetissä julkaisemia virallisia tiedotteita koskien kansainvälistä sotilasyhteistyötä aikarajauksen mukaisesti. Kansainvälisestä yhteistyöstä koskevat tiedotteet on valittu vielä siten, että ne käsittelevät vain yhteistyötä Euroopan Unionin ja pohjoismaiden osalta. Puolustusyhteistyötä ei Naton kanssa huomioida. Maiden kahdenvälinen puolustusyhteistyö huomioidaan osana EU yhteistyötä.

Henkilörajaukseksi tutkimuksessa poliittiselta päätöksentekopuolelta on materiaali on rajattu siten, että aikarajauksen mukaisesti tutkimuksessa käsitellään Suomen puolustusministerin ja ministeriöiden tiedotteita koskien EU:n sotilasyhteistyötä. Tässä rajaus on tarkennettu koskemaan ministeriöiden ja puolustusvoimien virallisten internet-sivustoilta löytyviä lausuntoja, tiedotteita ja puheita.

Puolustusvoimien johdon osalta tarkasteluun on otettu puolustusvoimien komentajan ja Suomen Sotilasedustajan Euroopan Unionissa ja Pohjois-Atlantin liitossa (NATO)⁸. Heidän osaltaan käsitellään julkaistut lausunnot , puheet ja tiedotteet Puolustusvoimien ja Suomen pysyvä edustuston Euroopan Unionissa virallisilla internet-sivustoilla.

Lausuntojen, tiedotteiden ja puheiden osalta sotilasyhteistyön osalta rajausta on tarkennettu siten, että en tarkastele siviilikriisinhallintaan liittyviä asioita.

⁸ www.nato.int, Naton määritelmä

Valtioneuvoston kanslian julkaisemien turvallisuus- ja puolustukseen liittyvien selonteiden osalta tarkastellaan vain vuonna 2012 julkaistua selontekoa, tutkimatta aikaisempien selonteiden kansainvälisen sotilasyhteistyön linjauksia.

Tutkielmassa käsitellään vain EU:n ja pohjoismaiden välistä puolustusyhteistyötä. Naton kanssa tehtävää puolustus- ja kriisinhallintayhteistyötä ei tarkastella tarkemmin tässä tutkielmassa.

1.5 Aikaisempaa tutkimusta

Kapteeniluutnantti Jouko Korkala on tutkinut vuonna 2014 valmistuneessa esiupseerikurssin tutkielmassaan suomalaisessa lehdistössä käytävää keskustelua Suomen kansainvälisestä sotilaallisesta yhteistyöstä ja esitellyt teemoja, minkä ympärillä keskustelua on käyty. Tutkimuksen tarkastelujakso ajallisesti on melkein sama kuin tämän tutkielman. Korkala on tarkastellut median keskustelua vuoden 2013 osalta.

Korkala oli löytänyt tutkimuksessaan kuusi teemaa, joista kolme teemaa liittyvät tähän tutkimukseeni. Teemat olivat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, Suomen puolustusratkaisu ja Pohjoismainen puolustusyhteistyö. Toiseksi tulokseksi Korkala sai tutkielmassa sen, että puolustuskeskustelun aiheet kiertävät kehää. Välillä aihe on pinnalla keskustelussa voimakkaasti ja välillä aihe hiipuu mediassa noustakseen uudelleen hetken päästä esille. Korkala käsittelee myös laajasti tutkielmassaan kansainvälistä puolustusyhteistyötä ministeriöiden julkaisujen ja EU:n Lissabonin sopimuksen osalta. Tutkielma ei sinällään hae syitä tai vertaile poliitikkojen ja sotilaskomandojen kannanottoja keskenään Suomen kansainvälisestä yhteistyöstä.⁹

Kapteeni Ilkka Huuskonen on tutkinut vuonna 2014 valmistuneessa tutkielmassaan Valtioneuvoston kanslian selontekoa itsessään. Hänen tutkimuksensa tavoite oli tehdä selkoa Suomen turvallisuudesta löytämällä

⁹ Kaptln J Korkala, ”Suomen kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö suomalaisessa lehdistössä vuonna 2013”, Huhtikuu 2014

turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta selonteosta jokaiselle kansalaiselle jo lapsuudesta tuttuja kertomuksen elementtejä. Huuskonen päätyy tutkielmassaan siihen tulokseen, että *Suomen turvallisuudesta on vaikea muodostaa ymmärrettävää käsitystä selonteon perusteella*. Huuskonen kyseenalaistaa tutkimuksessaan selonteon perustumisen faktoihin. Hänen mielestään selonteko on poliitikkojen uskottavaksi totuudeksi kirjoitettu kertomus, mikä tarjoillaan kansalaisille ajan totuutena ”*niin kuin keisarin uudet vaatteet*”. Huuskonen on tutkimuksessaan kiinnittänyt myös huomiota selonteossa olevaan toistoon, mikä on ilmennyt myös tässä tutkimuksessa. Huuskosen tutkielman johtopäätökset eivät sinällään vaikuta tämän tutkimuksen lopputulemaan. Huuskosen tutkielman johtopäätökset herättävät kuitenkin uusia ajatuksia ja kritiikkiä Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittymisestä selonteon useassa kohtaa ”*mainostamalla*” kansainvälisellä puolustusyhteistyöllä.¹⁰

¹⁰ Kapt I Huuskonen, ”Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon selonteko”, huhtikuu 2014

2. KANSAINVÄLISEN SOTILASYHTEISTYÖN PERUSTEET

2.1 Euroopan Unionin turvallisuus- ja puolustusyhteistyö

”Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) keskeisiä tavoitteita ovat unionin yhteisten arvojen turvaaminen, rauhan säilyttäminen, demokratian ja ihmisoikeuksien lujittaminen sekä unionin sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden vahvistaminen.”¹¹

Euroopan Unionin turvallisuusstrategian mukaan globalisaation aikakaudella kaukaiset uhkat saattavat olla yhtä suuri huolen aihe kuin lähellä olevat. EU pyrkii ennaltaehkäisemään uhkia ulkomailta. Uudet uhat ovat tällä hetkellä dynaamisia. Sen vuoksi konfliktin ehkäisyä ja uhkien torjuntaa ei voi aloittaa liian aikaisin. EU jatkaa yhteistyön kehittämistä uhkien ennaltaehkäisyssä sekä puolustuksen parantamisessa.¹² Keskeinen osa EU:n ulkoista toimintaa on yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP). YUTP:lla unioni pyrkii vahvistamaan kansainvälistä profiiliaan sekä vaikuttamaan kansainväliseen politiikkaan tavoitteidensa mukaisesti.¹³

EU:n yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTTP) on osa YUTP:a. EU:ssa yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTTP) yksi osa on sotilaallinen kriisinhallinta, jonka toteuttamiseen ja kehittämiseen Suomi osallistuu aktiivisesti. Kriisinhallintaoperaatiot ovat yksi järeimmistä EU:n YUTP:n välineistä.¹⁴

Jäsenvaltioiden allekirjoittama Lissabonin sopimus on yksi keskeisistä EU:n kansainvälisen roolin vahventamistehtävistä. Alkuperäiseen Lissabonin sopimukseen on tehty vuosien aikana muutoksia, jossa on mukana unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäminen. Sopimus yhtenäistää lisäksi kriisinhallintapolitiikan määräyksiä ja tuo kriisinhallinnan sotilaalliset sekä siviiliulottuvuudet lähemmäksi toisiaan.¹⁵ Tällä hetkellä voimassa olevassa Lissabonin sopimuksessa mahdollistetaan EU:n sisällä pienemmällä

¹¹ www.formin.fi, Suomi toimijana EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa (YUTP)

¹² EU:n turvallisuusstrategia, s. 6

¹³ www.formin.fi, Suomi toimijana EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa (YUTP)

¹⁴ EU:n turvallisuusstrategia, s. 6

¹⁵ VNS 2012, s. 55

jäsenmaajoukolla toteuttaa puolustusyhteistyötä ja sen kehittämistä.¹⁶ Tätä tukee myös Euroopan Unionin sotilaskomitean puheenjohtajan, kenraali Patrick de Rousiersin, lausunto eurooppalaisen sotilasyhteistyön näyttävän kehittyvän tällä hetkellä maaryhmien välille alueellisesti.¹⁷ Valtioneuvoston kanslian julkaisema selonteko ei kuitenkaan näe, että EU:ssa oltaisiin kehittämässä yhteisen EU:n puolustukseen suuntaan vieviä toimintoja. Toisaalta selonteko toteaa, että Lissabonin sopimus tukee poliittisella tasolla puolustusyhteistyön ja sen suorituskykyjen kehittämiseen sitoutumista jäsenmaiden kesken.¹⁸

EU:n puolustusyhteistyöhön osallistuminen on vapaaehtoista. Jokainen EU:n jäsenvaltio voi päättää tapaus- ja hankekohtaisesti, mihin osallistuu ja millä panoksella. Yhteistyöhankkeet toteutetaan halukkaiden maiden toimesta eri ryhmissä. EU:lla ja Natolla on tätä yhteistyötä koordinoiva ja tukeva rooli. Tätä toimintamallia kutsutaan suorituskykyjen yhteiskäytöksi ja jakamiseksi (Pooling & Sharing). EU:ssa P&S -yhteistyö käynnistyi vuonna 2010 Saksan ja Ruotsin tekemän aloitteen pohjalta. Konkreettinen suorituskykyjen tavoitteiden määrittely puolustusyhteistyön osalta tapahtuu Euroopan puolustusviraston (European Defence Agency, EDA) ohjaamana eri suorituskykyhankkeissa.¹⁹ Suomen kanta on tukea EU:n yhtenäistä puolustusyhteistyötä. Mikäli EU:n jäsenmaiden yhtenäinen eteneminen ei ole mahdollista, Suomi tukee toimintaa pienemmissä maaryhmissä.²⁰

Puolustusyhteistyö ei siis ole välttämättä sotilaallista liittoutumista tai Suomen turvallisuuspoliittisten perusratkaisujen muuttumista. Käytännössä EU:n puolustusyhteistyö koostuu koulutuksesta, harjoituksista, suorituskykyjen rakentamisesta ja ylläpidosta yhteisoperaatioihin saakka.²¹ EU:n jäsenvaltiot, puolustusratkaisusta riippumatta, ovat yhä riippuvaisempia monikansallisesta puolustusyhteistyöstä sotilaallisten suorituskykyjen ylläpitämiseksi, kehittämiseksi ja käyttämiseksi. Jäsenvaltioiden puolustusyhteistyöryhmät eivät kilpaile keskenään vaan ovat toisiaan täydentäviä. Käytäntö on osoittanut, että yhteistyö

¹⁶ Ulkoasian ministeriön selvitys Lissabonin sopimuksesta, s. 7

¹⁷ Ruotuväki 2/2013, Yhteistyötä ryhmissä, s.1 ja 3.

¹⁸ VNS 2012, s. 55

¹⁹ Sama, s. 43

²⁰ Sama, s. 76.

²¹ Sama, s. 40 – 42.

on helpompaa pienemmissä maaryhmissä.²²

Euroopan Unionin joukkojen puolustusyhteistyö on saavutettavissa, mutta suorituskyvyn saavuttamiseen menee aikaa. Oikeansuuntaisia toimia toteutetaan ainakin EU:lle perustetuissa puolustusmateriaali-, tutkimus- ja sotilasvoimavaravirastoissa. Jäsenmaiden kesken pyritään ohjaamaan enemmän resursseja puolustukseen, jotta saataisiin aikaan joustavammat ja liikuteltavat joukot uusien uhkien käsittelyyn.²³ Toisaalta valtioneuvoston selonteko toteaa, että tällä hetkellä EU:ssa nykyisessä taloustilanteessa jäsenvaltiot ovat supistaneet puolustusmenojaan. Puolustusbudjettien supistumisella tulee selkeästi olemaan vaikutus EU:n yhteisten puolustuksen suorituskykyjen kehittymiseen.²⁴ EU:n alueella kansallinen aseteollisuus on enenemässä määrin muuttumassa globaaliksi, mikä vaikuttaa huoltovarmuuteen. Nämä haasteet heijastuvat myös puolustusmateriaalialalle. Ratkaisuja haetaankin EU:ssa yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan lisäksi sisämarkkinoita kehittämällä.²⁵

Valtioneuvoston selonteon mukaan Suomi tukee johdonmukaisesti Euroopan yhdentymistä ja sitä, että Eurooppaan muodostuu laaja turvallisuusyhteisö. Suomi tukee tavoitetta, missä EU:n asema Euroopan vakauden turvaamisessa säilyy ja merkitys turvallisuusyhteisönä vahvistuu. Unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäminen on osa tätä tavoitetta.²⁶

Puolustusyhteistyötä toteutetaan EU:ssa ja Naton kumppanuuden piirissä, alueellisissa ryhmissä sekä kahdenvälisesti. Erityisesti EU:n sisällä käytännön yhteistoiminta tapahtuu halukkaiden maiden kesken eri maaryhmissä. Suomelle keskeisin on pohjoismaisen puolustusyhteistyö (NORDEFECO = Nordic Defense Cooperation).²⁷

²² VNS 2012, s. 40 – 42.

²³ EU:n turvallisuusstrategia, s. 12

²⁴ VNS 2012, s. 40.

²⁵ Sama, s. 40 – 42.

²⁶ Sama, s. 57 ja 75.

²⁷ Sama, s. 97.

2.2 Alueellinen puolustusyhteistyö Euroopan Unionissa, Pohjoismainen puolustusyhteistyö (NORDEFECO)

“Pohjoismaiden on luontevaa tehdä yhteistyötä ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla solidaarisuuden hengessä. Pohjoismaiden huhtikuussa 2011 antama yhteinen solidaarisuusjulistus voi osapuolten yhteisymmärryksen mukaan koskea muun muassa luonnononnettomuuksia ja ihmisten aiheuttamia onnettomuuksia, kyberhyökkäyksiä ja terroristihyökkäyksiä. Jos jokin Pohjoismaa on uhkien kohteena, toiset Pohjoismaat antavat solidaarisuusjulistuksen mukaan apua asianmukaisin keinoin. Tiivistynyttä puolustusalan yhteistyötä tehdään kunkin maan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan lähtökohdat huomioiden. Se täydentää olemassa olevaa eurooppalaista ja euroatlanttista yhteistyötä.”²⁸

Pohjoismainen puolustusyhteistyö on alkanut 1960 -luvulla, mistä se on vaiheittain saavuttanut nykyisen muotonsa. Vuonna 2009 pohjoismaiden puolustusministerien päätöksellä eri yhteistyömuodot yhdistettiin saman nimikkeen alle. Tätä kutsutaan tällä hetkellä Pohjoismaiden puolustusyhteistyöksi (NORDEFECO, Nordic Defense Cooperation). Pohjoismainen puolustusyhteistyö ei ole EU:n tai Naton sotilasyhteistyön kilpailija. NORDEFECO on täydentävä järjestely kansainväliselle puolustusyhteistyölle, jonka etu on muun muassa toiminnan joustavuus - kukin maa voi päättää tapauskohtaisesti yhteistyöhankkeisiin osallistumisesta ja niiden laajuudesta.

NORDEFECO:a koskeva aiesopimuksen (Memorandum of Understanding, MoU) mukaisesti pohjoismaisen puolustusyhteistyön tarkoituksena on vahvistaa osallistujamaiden kansallista puolustusta, tutkia synergiaetuja ja helpottaa tehokkaita yhteisiä ratkaisuja. Tämä aiesopimus painottaa yhteisten lähestymistapojen etsimisen, toimintojen tehostamisen ja suorituskykyjen yhteensovittamisen merkitystä. Asiakirjassa on myös maininta puolustusteollisuuden kilpailukyvyn edistämisestä.²⁹

Pohjoismainen puolustusyhteistyöllä tavoitellaan nykyistä tiiviimpää yhteistoimintaa, jolla on tarkoitus kehittää jaettuun ja kansallisia sotilaallisia

²⁸ VNS 2012, s. 67.

²⁹ www.defmin.fi, Pohjoismainen yhteistyö

suorituskykyjä. Näiden kehittäminen täydentää EU:n puitteissa tehtävää suorituskyky-yhteistyötä. Yhteistyö tuottaa myös pohjoismaiden ase-/puolustusvoimille yhteensopivuutta, mikä mahdollistaa nykyistä tiiviimmän ja laaja-alaisemman yhteistyön täydentämään kansallisia puolustusratkaisuja ja suorituskykyjä. NORDEFECO:n yhteistyö on organisoitu useilla osa-alueilla. Ne ovat:

- puolustuspolitiikka
- strateginen kehittäminen
- suorituskyvyt
- henkilöstö
- koulutus
- harjoitukset sekä
- operaatiot.³⁰

Pohjoismaat ovat sitoutuneet vahvasti sekä poliittisella ja sotilaallisella tasolla puolustusyhteistyön kehittämiseen ja syventämiseen. Suomen lähtökohtana NORDEFECO:ssa ovat samat kuin muissakin kansainvälisen puolustusyhteistyön muodoissa.³¹

Käytännön esimerkkejä Suomen puolustusvoimien yhteistyöstä NORDEFECO:ssa muiden maiden kanssa ovat ilma-, meri- ja maavoimien harjoitustoiminta, kriisinhallintayhteistyö Afganistanissa ja yhteistyö NH-90 -helikopterikoulutuksen sekä ilmatorjuntaohjus- ja -tykistöjärjestelmien osalta. Pohjoismaiden ministerit allekirjoittivat näiden yhteistyömuotojen lisäksi marraskuussa 2012 taktista ilmakuljetusyhteistyötä koskevan aiesopimuksen.³²

2.3 Euroopan Unionin taisteluosastot

EU:n taisteluosastot ovat tehostaneet unionin mahdollisuutta toimia nopeasti kriisinhallinnassa. Suomi on selonteon julkaisemiseen mennessä osallistunut EU:n

³⁰ Selvitys Euroopan Unionin turvallisuusstrategian täytäntöönpanosta, s.10

³¹ VNS 2012, s. 82.

³² www.defmin.fi, Pohjoismainen yhteistyö

taisteluosastojen päivystysvuoroihin vuodesta 2007 alkaen neljä kertaa. Suomi osallistuu tulevaisuudessakin taisteluosastoja koskevaan yhteistyöhön.³³

EU:n taisteluosastot ovat kokoonpanoltaan suhteellisen pieniä. Taisteluosaston vahvuus on noin 1 500 – 2 000 sotilasta. Taisteluosastoja on valmiudessa kerrallaan kaski kappaletta kuuden kuukauden ajan. Taisteluosastoa voidaan käyttää itsenäisesti tai osana laajempaa kriisinhallintaoperaatiota. EU:n neuvoston tehdessä yksimielisen päätöksen taisteluosaston käytöstä tulee operaatio aloittaa kymmenessä päivässä. Taisteluosastoja voidaan käyttää muun muassa konfliktin estämiseen, taistelevien joukkojen erottamiseen voimakeinoin, evakuointi- ja humanitaariset tehtäviin sekä tilanteen vakauttamiseen, jälleenrakentamiseen ja sotilaallinen neuvonantotehtäviin. EU ei ole käyttänyt olemassaolonsa aikana taisteluosastoja. Taisteluosastokonseptin täytäntöönpano on kuitenkin huomattavasti tehostanut eurooppalaisten maiden kahden- ja monenvälistä käytännön yhteistyötä ja parantanut joukkojen yhteistoimintakykyä sekä suorituskykyä.³⁴

Kriisinhallintaan osallistuvat taisteluosastojen yksiköt on luokiteltu nopean toiminnan ja alemman valmiuden joukkoihin sekä erityiskykyihin. Suomi varautuu käyttämään taisteluosastoihinsa varaamia sotilaallisen kriisinhallinnan suorituskykyjä myös muiden kriisinhallinnan toimijoiden tukemiseen. Tuki voi olla materiaalia, logistiikkaa ja asiantuntijatukea sekä tilannekuvan vaihtoa. Taisteluosastoilla on oltava valmius osallistua kriisinhallinnan asiantuntija-apuun ja paikallisen isäntämaan turvallisuusviranomaisten uudistamishankkeisiin liittyviin koulutus- ja tukioperaatioihin.³⁵

Kansainväliset sotilaalliset harjoitukset ja kansainvälisten valmiusjoukkopoolien merkitys yhteistoimintakykyä ylläpitävänä ja kehittävänä välineenä kasvaa tulevaisuudessa. Puolustusvoimien suorituskykyjä ja niiden yhteensopivuutta kehitetään erityisesti osallistumalla EU:n taisteluosastojen ja Naton nopean toiminnan joukkojen (NRF) päivystysvuoroihin ja harjoituksiin. Nämä

³³ VNS 2012, s. 48.

³⁴ Sama, s. 40 – 42.

³⁵ Sama, s. 102.

päivystysvuorot ja harjoitukset ovat keskeisiä välineitä kehitettäessä puolustusvoimien suorituskykyä. Valmiusjoukot edustavat monikansallisten suorituskykyjen huippua. Valmiusjoukkojen toimintamallit, harjoittelu, evaluointi ja sertifiointimenetelmät ovat ajantasaisia ja niitä kehitetään jatkuvasti EU:ssa ja erityisesti Natossa. Tällä on merkitystä puolustusvoimien suorituskyvyn ajantasaisille vaatimuksille suorituskyvyn suhteen sekä esimerkiksi yhteisoperaatiokelpoisuudelle kriisinhallintatehtävissä kansainvälisten joukkojen kanssa.³⁶

Suomen osallistuminen ensisijaisena tavoitteena on EU:n taisteluosastoihin on kehittää valmiuksia osallistua sotilaalliseen kriisinhallintaan. Samalla parannetaan kansallista puolustuskykyä sekä kykyä vastaanottaa ulkopuolista apua isäntämaana.³⁷

2.4 Valtioneuvoston selonteon linjaukset kansainvälisestä sotilasyhteistyöstä

Selonteossa ja pääministeri Jyrki Kataisen johtaman hallituksen hallitusohjelmassa todetaan, että Suomen turvallisuuden edellytykset perustuvat laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden valtioiden ja kansainvälisten toimijoiden kanssa.³⁸ Puolustusyhteistyöllä luodaan edellytykset puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiseksi. Selonteon mukaan keskeiset Suomen puolustuksen kehittämisen tavoitteet ovat:

- turvallisuusympäristöön ja voimavaroihin suhteutetun puolustuskyvyn ylläpitäminen,
- puolustuksen kehittäminen osana kokonaisturvallisuutta sekä
- kansainvälisen puolustusyhteistyön syventäminen, mikä palvelee myös Suomen tavoitteita kriisinhallintaan osallistumisessa.³⁹

Päätavoitteeksi kansainväliselle puolustusyhteistyölle ja perusteluiksi

³⁶ VNS 2012, s. 40 – 42, 82 ja 98.

³⁷ Sama, s. 82 – 83.

³⁸ www.formin.fi , Suomi toimijana EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa (YUTP) ja VNK, pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma, s.17.

³⁹ VNS 2012, s. 95.

kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin osallistumiselle mainitaan selonteossa useassa kohdassa kansallisen puolustuskyvyn kehittäminen ja vahvistaminen. Suomen tekemä aktiivinen puolustusyhteistyö nähdään parantavan ennaltaehkäisykykyä ja lisäävän puolustuksemme uskottavuutta. Lissabonin sopimus eikä myöskään kansainvälinen puolustusyhteistyö eivät tarjoa turvatakuita. Puolustusyhteistyön nähdään selonteon mukaan edesauttavan poliittisen tuen ja sotilaallisen sekä muun avun saantia tilanteessa, jossa Suomen voimavarat osoittautuisivat riittämättömiksi.⁴⁰

Valtioneuvoston selonteossa Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittista toimintalinjaa luonnehditaan jatkuvaksi, avoimeksi ja vahvaksi sitoutumiseksi eurooppalaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Toimintalinja näkyy aktiivisena osallistumisena EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen, pohjoismaiseen yhteistyöhön sekä kansainväliseen kriisinhallintaan.⁴¹

Suomi edistää pohjoismaisen yhteistyön kehittämistä ja sen lisäämistä myös ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa. Pohjoismainen puolustusyhteistyö (Nordic Defence Cooperation, Nordefco) on selonteon mukaan joustava mahdollisuus kehittää yhteistoimintakykyä, parantaa toimintojen yhteensopivuutta ja kehittää suorituskykyjä kustannustehokkaasti.⁴²

Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan (YK, EU, Nato, Etyj) on keskeinen osa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Suomi osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan tasolla, joka vastaa Suomen pitkäaikaista sitoutumista kansainvälisen rauhan ja vakauden ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Kriisinhallintavalmiudet kehittyvät osallistumalla EU:n, YK:n sekä Naton ja sen jäsen- ja kumppanuusmaiden järjestämään monikansalliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan. Suomi jatkaa ja vahvistaa Pohjoismaista yhteistyötä kansainvälisissä kriisinhallintaoperaatioissa.⁴³

Puolustusvoimien ja puolustuksen kehittäminen on riippuvainen kansainvälisestä yhteistyöstä. Kansainvälisen puolustusyhteistyön tiivistäminen on välttämätöntä

⁴⁰ VNS 2012, s. 73, 80, 82 ja 97 - 98.

⁴¹ Sama, s. 8.

⁴² Sama, s. 10 – 11.

⁴³ Sama, s. 11.

suorituskykyjen turvaamiseksi.⁴⁴ Suomen puolustusvoimien konkreettinen yhteistoiminta tapahtuu halukkaiden maiden asevoimien kesken eri maaryhmissä. Suomen keskeisin yhteistyöfoorumi on pohjoismaisen puolustusyhteistyön järjestely, NORDEFKO.⁴⁵

2.5 Pohdinta

Suomi näkee Euroopan Unionin puolustusyhteistyön mahdollisuutena kehittää Puolustusvoimien suorituskykyä, mikä on myös selonteossa selkeästi ja useasti ilmaistu tavoite. Lissabonin sopimuksessa ja EU:n turvallisuusstrategiassa on myös ilmaistu tahtotila puolustukseen suorituskykyjen ja joustavien toimintojen kehittämistä. Haasteena ja hidastavana tekijänä kehitykselle ovat kuitenkin tällä hetkellä maailman talouden tämän hetkinen tilanne sekä jäsenmaiden erilaiset puolustukseen liittyvät tarpeet. Ratkaisu puolustusyhteistyön kehittämiseksi on ollut selkeästi EU:n sisällä jäsenvaltioiden kesken sallittu alueellinen puolustusyhteistyö, mistä hyvänä esimerkkinä on pohjoismaiden toteuttama NORDEFKO. Tähän toimintaan kannustetaan jopa Euroopan Unionin sotilaskomitean puheenjohtajan toimesta, koska alueellisella sotilas- ja puolustusyhteistyöllä saavutetaan nopeammin tuloksia verrattuna koko EU:ta kattavaan puolustusyhteistyöhön. Alueellisesti saavutetut puolustuksen suorituskyvyt ja yhteensopivuus eri maiden asevoimien kesken tukevat samalla EU:n puolustusyhteistyötä.

Valtioneuvoston selonteossa todetaan useassa kohdassa, että Suomi osallistuu aktiivisesti kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin, harjoituksiin sekä puolustusmateriaalien ja puolustuksen kehittämis- ja yhteishankintaprosesseihin. Lukijalle ei jää epäselväksi, että Suomea kiinnostaa selonteon perusteella osallistua aktiivisesti EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) tekemiseen sekä sen osana yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTTP) kehittämiseen. Puolustusvoimien osalta selonteossa on selkeä ohjaus kehittää EU:ssa varsinkin pohjoismaista yhteistyötä NORDEFKO:n sisällä.

⁴⁴ VNS 2012, s. 82.

⁴⁵ Sama, s. 13.

Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämiseen liittyen osallistuminen EU:n taisteluosastojen ylläpito ja kouluttaminen on selkeä esimerkki puolustusyhteistyöstä, minkä tuloksia voi mitata evaluointiprosessin kautta. Suomi jatkaneen osallistumista päivystysvuoroihin, jolla osoitetaan halua osallistua yhteiseen Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan. Tällä pyritään myös saamaan sanan valtaa Euroopan ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Kansainvälinen puolustusyhteistyö mainitaan selonteossa useasti Suomen Puolustusvoimien suorituskykyä nostavana tekijänä. Selonteossa mainitaan myös useasti se, että kansainvälinen puolustusyhteistyö ennaltaehkäisee Suomeen kohdistuvia uhkia tai uhkaa. Toisaalta Suomi ei kuitenkaan luota pelkästään Lissabonin sopimuksen avunanto pykälään, koska se ei ole sitova. Suomi jatkossakin varautuu puolustamaan itsenäisyyttään omin voimin ja resurssein.

3. KANSAINVÄLINEN SOTILASYHTEISTYÖ JULKISUUDESSA

3.1 Puolustusministeriön tiedotteet ja lausunnot kansainvälisen puolustusyhteistyön osalta

Valtioneuvoston kanslian julkaistua selonteon , Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, Puolustusministeriö antoi tiedotteen, missä korostettiin kansainvälisen puolustusyhteistyön kasvua selonteon painotuksissa. Puolustusministeri Haglund lausui tiedotteessa, että olemme yhä riippuvaisempia kansainvälisestä yhteistyöstä samalla korostaen pohjoismaista puolustusalan yhteistyötä.⁴⁶

Maaliskuussa 2013 Puolustusministeriö tiedotti PM Haglundin puheesta Sipoon Sotaveteraanien kevättapaamisessa, jossa kansainvälinen yhteistyö on tarpeellista Suomelle. Kansainvälisellä puolustusyhteistyöllä kohdataan Suomen puolustuspoliittiset haasteet säilyttäen samalla Suomen uskottava puolustuskyky. Sipoon puheessa Haglund mainitsee NORDEF:n erityisen ajankohtaisena toimintaympäristönä.⁴⁷

Puolustusministeriö tiedotti toukokuussa 2013 Euroopan puolustusviraston (EDA) kybertyötä koskevasta aiesopimuksesta, missä sovittiin peruseriaatteita suorituskykyjen harmonisoinnista harjoituksissa. Aiesopimuksella osallistuvat maat sitoutuvat kehittämään kyberharjoituskonseptia eteenpäin sekä määrittelemään yhdessä yhteiset suorituskykyvaatimukset kyberharjoitusten ja -koulutuksen alalla. Hanketta johtaa Viro.⁴⁸

Puolustusministeriö julkaisi heinäkuussa EU-komission puolustustiedonannon, missä EU:n yhteisen puolustusyhteistyö sisälsi neljä osiota:

- 1) puolustus- ja turvallisuusalan sisämarkkinoiden luominen,
- 2) eurooppalaisen puolustusteollisuuden kilpailukykyyn parantaminen,

⁴⁶ PM Tiedote 20.12.2012

⁴⁷ PM Tiedote 17.3.2013

⁴⁸ PM Tiedote 31.5.2013

- 3) siviili- ja sotilasalojen välisten synergioiden hyödyntäminen sekä
4) uusien mahdollisuuksien etsiminen.⁴⁹

Syksyllä 2013 Euroopan Puolustusministerit kokoontuivat käsittelemään erillisessä suorituskyky-yhteistyöhön sekä puolustusteollisuuteen ja -markkinoihin liittyviä asiakokonaisuuksia. Erityisenä keskustelun aiheina puolustusyhteistyöhön liittyen olivat hankkeet koskien ilmatankkausta, miehittämättömiä ilma-aluksia sekä kyberpuolustusta. Tiedote ei sisältänyt mitään tehtyihin päätöksiin viittaavaa.⁵⁰

Helmikuun alussa 2014 julkaistu PM:n tiedote kertoi Haglundin vierailusta Puolaan, missä oli keskusteltu EU:n yhteisestä puolustuspolitiikasta, osallistumisesta kriisinhallintaoperaatioihin sekä puolustusyhteistyön kehitysnäkymistä.⁵¹

Suomi alkoi vetämään helmikuussa 2014 pohjoismaista puolustusmateriaaliyhteistyöaluetta NORDEFSCO:n osana. Työryhmän virallinen nimi on Nordefco Cooperation Area Armaments. Suomi on valittu yhteistyöryhmän vetäjäksi. Tavoitteena työryhmällä on taloudellisten, teknisten sekä teollisten synergiaetujen saavuttaminen paitsi hankintojen myös elinkaaripäivitysten osalta. Lisäksi yhteistyöllä haetaan yhteensopivuutta, joka mahdollistaisi jatkossa Pohjoismaiden puolustusvoimien nykyistä tiiviimmän yhteistoiminnan puolustusmateriaalihankinnoissa. Pohjoismaisen työryhmän on tarkoitus tulevaisuudessa tehdä yhteistyötä myös Baltian maidenkin kanssa. Työryhmä raportoi työstään oman maansa puolustusministeriöiden kautta puolustusministereille.

52

⁴⁹ PM Tiedote 25.7.2013

⁵⁰ PM Tiedote 15.11.2013

⁵¹ PM Tiedote 7.2.2014

⁵² PM Tiedote 18.2.2014

3.2 Poliittiset puheet, lausunnot ja tiedotteet julkisuudessa

Puolustusministeri Haglund korosti 204. Maanpuolustuskurssin avajaistilaisuudessa puolustusyhteistyön merkitystä sotilasasioissa sekä erillisenä asiana mainitsemalla kybervarautumisen. Merkittävin linjaus Haglundin mukaan puolustusyhteistyön osalta vuonna 2012 julkaistussa selonteossa oli kansainvälisen puolustusyhteistyön lisääminen tulevaisuudessa oman puolustuksen suorituskyvyn kehittämiseksi. Puolustusyhteistyö on yksi osa keinovalikoimasta, jolla kehitetään Suomen puolustusta ja turvallisuutta jatkossa. Puolustusyhteistyötä tehdään ja tullaan tekemään usealla eri foorumilla; EU:ssa, Naton kumppanina, alueellisissa maaryhmissä sekä kahdenvälisenä yhteistyönä. Puolustusministerin mielestä NORDEFECO on ajankohtaisin ja keskeisin puolustusyhteistyön muoto.⁵³

Maaliskuussa 2013 puolustusministeri Haglund kertoi 205. Maanpuolustuskurssin avajaisissa selonteon olevan parhaillaan eduskuntakäsittelyssä. Puolustusministeri korosti Suomen turvallisuuspoliittista toimintalinjaa jatkuvaksi, avoimeksi ja vahvaksi sitoutumiseksi eurooppalaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Yhtenä keskeisenä linjauksena kansainvälisen puolustusyhteistyön syventäminen. Kansainvälinen puolustusyhteistyö nivoutuu joka tasolla puolustuskykyymme. Puolustusministeri lausui, että kansainvälinen vahva puolustuspoliittinen ulottavuus on lisätekijä arvioitaessa puolustuksemme uskottavuutta. Tiivistynyt pohjoismainen yhteistyö (NORDEFECO) tuo lisäarvoa tähän uskottavuuteen.⁵⁴

Haglund mainitsi puheessa, että Eurooppa neuvoston seuraavassa huippukokouksessa joulukuussa 2013 käsitellään puolustusasioita, vaikka EU:lla ei ole omaa puolustussuunnittelua tai puolustuksen järjestelyjä.⁵⁵

⁵³ PM Haglund puhe 204. MPK:n avajaiset.

⁵⁴ PM Haglund puhe 205. MPK:n avajaiset.

⁵⁵ Sama.

Haglundin mukaan Suomi on osallistunut valtiojohdon linjausten mukaisesti vahvasti EU:n vakauttamistoimiin Afrikassa. Suomi on ollut mukana koulutusoperaatioissa ja merikuljetusten suojaamisoperaatioissa. Lisäksi Suomi on operaatiollaan nostanut alueen omien turvallisuusviranomaisten toimintakykyä tai ainakin kehittänyt sitä. Näillä operaatiolla on ollut myös kriisejä rajoittava tai ennaltaehkäisevä vaikutus.⁵⁶

2013 Syksyllä 206. Maanpuolustuskurssin avajaisissa Haglundin pitämän tervehdyspuheen kansainvälisen puolustusyhteistyön pääpaino oli pohjoismaisessa yhteistyössä. Haglund mainitsi erityisesti sen, että pohjoismainen harjoittama puolustusyhteistyö herättää kiinnostusta myös muualla EU:ssa. Haglund näki NORDEFCON tulevaisuuden vahvana. Hän myös mainitsi, että NORDEFCON löyhempi liittymä, Northern Group (Pohjoinen joukko) aloittaa kokoontumiset Suomessa 2013 vuoden joulukuussa.⁵⁷

207. MPK:n kurssin avajaisissa Haglundin tervehdyspuhe käsitteli pääasiassa Puolustusvoimien uudistusta. Kansainvälinen puolustusyhteistyö ja kriisinhallinta mainittiin yhtenä ulottuvuutena.⁵⁸

208. MPK:n avajaisissa Haglundin tervehdyspuheen painopiste oli juurikin kansainvälisessä yhteistyössä. Eurooppa-neuvoston kokouksessa EU:n yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ei ollut Suomen ponnisteluista huolimatta juuri edennyt kokouksessa. Eurooppa-neuvoston kokouksessa valtion päämiehet ilmaisivat Haglundin mukaan halunsa sitoutua yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan sekä puolustusyhteistyön kehittämiseen. Haglund näki kuitenkin yhä, että kansainväliseen puolustusyhteistyöhön on panostettava ja piti yhä tärkeänä EU:n puolustusyhteistyö ja erityisesti pohjoismaiden yhteinen puolustustyö oli arvossa. Pohjoismainen puolustusyhteistyö sai Haglundin puheessa paljon tilaa. Haglund piti sitä keskeisenä kansainvälisen puolustusyhteistyön muotona, joka kehittää Puolustusvoimiemme suorituskykyä.

⁵⁶ PM Haglund puhe 205. MPK:n avajaiset.

⁵⁷ PM Haglund puhe 206. MPK:n avajaiset.

⁵⁸ PM Haglund puhe 207. MPK:n avajaiset.

Haglund näki myös kahdenvälisen puolustusyhteistyön Ruotsin kanssa jatkuvan entistä tiiviimpänä.⁵⁹

Ruotsi ja Suomi tekevät jo nyt Haglundin mukaan läheistä ja alueellista turvallisuutta vahvistavaa yhteistyötä merivalvonnassa ja harjoitustoiminnassa. Haglund piti Suomen ja Ruotsin tekemää koulutus- ja harjoitustyötä hyvin laaja-alaisena.⁶⁰

Haglund piti Eurooppa-neuvoston kokouksen keskeisinä toimeksiantoina Suomen kannalta järjestelmällisen puolustusyhteistyön politiikkakehyksen valmistelua, huoltovarmuuden tiekartan laadintaa, sertifiointin ja standardoinnin kehittämistä yhteistyössä komissioon kanssa.⁶¹

Haglund ei nähnyt, että Euroopan Unionista olisi muodostumassa sotilaallisen turvallisuuden foorumia tai liittoumaa. Euroopan keskeisin turvallisuusfoorumi on edelleenkin Nato, johon kuuluu myös valtaosa EU-maista.⁶²

”On selvää, että kansainvälinen puolustusyhteistyö tuo monenlaisia hyötyjä mukanaan, Se on myös välttämätöntä puolustuksemme ajanmukaisuuden ja laadun varmistamiseksi. Taloudellisten hyötyjen mittakaava ei kuitenkaan ole sitä luokkaa, että se ratkaisisi puolustuksemme rahoitushaasteet. Tämän johdosta on tärkeää käydä tästä asiasta laajaa keskustelua, jotta voimme turvata puolustuksemme myös tulevaisuudessa.”⁶³

Haglund piti Eurooppa-neuvoston kokouksen keskeisinä toimeksiantoina Suomen kannalta järjestelmällisen puolustusyhteistyön politiikkakehyksen valmistelua, huoltovarmuuden tiekartan laadintaa, sertifiointin ja standardoinnin kehittämistä yhteistyössä komissioon kanssa.⁶⁴

⁵⁹ PM Haglund puhe 208. MPK:n avajaiset.

⁶⁰ PM Haglund puhe 208. MPK:n avajaiset.

⁶¹ Sama.

⁶² Sama.

⁶³ Sama.

⁶⁴ Sama.

3.3 Puolustusvoimien komentajan lausunnot julkisuudessa

204. Maanpuolustuskurssin avajaisissa kenraali Ari Puheloinen kertoi kansainvälisestä yhteistyöstä aihetta sivuten mainiten ilmavoimien yhteisoperaatio kyvyn kehittämisen, mihin oppi on saatu kansainvälisen yhteistyön kautta (mihin perustuu). Muuten Puheloisen puheen aiheet käsittelivät Puolustusvoimien uudistusta ja rahoitusta sekä kyberturvallisuuteen liittyviä asioita.⁶⁵

Kenraali Puheloinen lausui puheessaan kansainvälisestä yhteistyöstä laajenevista tarpeista, joista hän mainitsi puolustusmateriaalin huolto- ja käyttökustannukset ajaen takaa syytä puolustusteollisuuden kansainvälisyydestä ja verkottumisesta, mikä vaikuttaa huoltovarmuuteen.⁶⁶

Puheloisen mielestä NORDEFECO:sta puhuminen julkisuudessa painottuu usein materiaaliasioihin ja kaluston yhteishankintoihin. Tarkastelu tulisi kuitenkin ajatella julkisuudessa kokonaisuuksista, käyttäjistä, osaamisesta, toimintakyvyistä sekä vaikuttavuudesta. Puheloisen mielestä kyse on siis suorituskyyvyistä ja niiden kehittämisestä kansainvälisen puolustusyhteistyön kautta.⁶⁷

”Suomen puolustusvoimien perimmäisenä tavoitteena on saada hyötyjä, jotka palvelevat sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskyykyjä tai niiden osa-alueita sekä niihin sisältyvää osaamista, tiiviisti sanottuna: sotilaallista puolustuskyykyä. Suomen puolustusvoimissa toistaiseksi saavutetut pohjoismaisen yhteistyön konkreettiset tulokset ovat ennen kaikkea toiminnallisia.”⁶⁸

Puheloinen korosti puheessaan, että konkreettisten suorituskyykyjen kehittämislista on jokaisella pohjoismaalla eri. Tämän vuoksi NORDEFECO on hyvä kansainvälisen puolustusyhteistyön malli, missä jokainen voi kehittää suorituskyykjään joustavasti. Yhteistyötä tehdään niiden maiden kanssa sillä alueella, mikä koetaan samaksi intressiksi. Puheloinen piti erittäin tärkeänä sitä , että pohjoismaisessa puolustusyhteistyössä siirrytään suunnittelusta

⁶⁵ Kenraali Puheloinen, puhe, 204. MPK avajaiset.

⁶⁶ Kenraali Puheloinen, puhe, 205. MPK avajaiset.

⁶⁷ Sama.

⁶⁸ Sama.

toteutusvaiheeseen. Pohjoismaiden suoritusyhteistyön osalta tarvitaan Puheloinen mielestä selkeä tavoitesuunnitelma eri osa-alueista kiinnostuneiden maiden välille.⁶⁹

Puheloinen valotti myös kuulijoille EU:n puolustusyhteistyössä käytössä olevaa ”pooling & sharing”-periaatetta kuten tämän tutkielman luvussa 2 on jo kuvattu. Puheloinen mielestä oman osaamisen ja kansainvälisen yhteensopivuuden täydentäminen yhteistyöllä on mitä tervetulleinta ja realistisinta. Puheloinen mielestä pohjoismainen yhteistyö on kehittynyt varsin pitkälle verrattuna muihin maihin EU:ssa. Pohjoismainen puolustusyhteistyö vaatii myös aikaa ja sen vuoksi suorituskykyyn liittyvät tulokset näkyvät vasta tulevaisuudessa. Puheloinen mielestä pohjoismaisen yhteistyön hyödyt ovat niin merkittäviä, että yhteistyötä kannattaa ja pitää syventää. Se tuottaa hänen mielestään puolustuskykyimme täydennystä.⁷⁰

Puheloinen mainitsee, että Suomen fyysinen sijainti ja arktinen osaaminen (talvikoulutus) ovat yksi mahdollinen tulevaisuuden puolustusyhteistyön alue. Tosin EU:ssa asiaan ei ole ollut suurta innostusta, vaan hakeutujat ovat olleet muista maista kuin EU:sta.⁷¹

Puheloinen korostaa, että rahat eivät riitä puolustusvoimien nykyiseen toimintaan, tämän vuoksi Puolustusvoimissa toteutettava uudistus (PVUUD) on välttämätön. Tämän vuoksi kaikkia mahdollisia keinoja suorituskykyjen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi on otettava käyttöön. NORDEFECO ei Puheloinen mukaan riitä yksistään ratkaisemaan lähinnä rahoitus asioita. Mutta se on kannattavaa, koska sillä saavutetaan konkreettisia tuloksia yhteisen puolustusyhteistyön alueella.⁷²

Puheloinen mukaan joustavalla pohjoismaisella puolustusyhteistyöllä on paikkansa ja sitä kannattaa tehdä. Viimeaikoina kahdenvälinen puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa on tullut enemmän ajankohtaiseksi. Maiden kesken lähtökohtana on alun pitäen ollut, että yhteistyötä voidaan tehdä erilaisissa kokoonpanoissa ja

⁶⁹ Kenraali Puheloinen, puhe, 205. MPK avajaiset

⁷⁰ Sama.

⁷¹ Kenraali Puheloinen, puhe, 207. MPK avajaiset.

⁷² Kenraali Puheloinen, puhe, 208. MPK avajaiset.

puolustuksen eri aloilla. Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyöllä on mahdollista saavuttaa hyviä tuloksia, mutta siihen tarvitaan aikaa, kärsivällisyyttä, valmiutta edetä pienin askelin ja valmiutta tehdä kompromisseja.⁷³

3.4 Suomen sotilasedustajan EU:ssa ja Natossa puheet ja lausunnot julkisuudessa

Puolustusvoimien uutislehti Ruotuväki teki artikkelin tammikuussa 2013 Euroopan Unionin puolustusyhteistyöstä, missä lausuntoja antoivat Euroopan Unionin sotilaskomitean puheenjohtaja, kenraali Patrick de Rousiers, ja Suomen sotilasedustajan EU:ssa ja Natossa, kenraalimajuri Markku Nikkilä. Artikkelissa Nikkilä vakuutti, että eurooppalaisessa sotilasyhteistyössä Suomi kannattaa alueellista yhteistyötä. Nikkilän mielestä NORDEFECO on luontevin yhteistyöryhmä ja kehuu pohjoismaista yhteistyötä hyvin toimivaksi. Nikkilä mainitsee, että NORDEFECO:sta on hänen mielestään vielä paljon saatavaa puolustusvoimille. Hän myös muistuttaa, että Suomen on silti liittoutumattomana maana omattava tärkeimmät sotilaalliset suorituskyvyt.⁷⁴

Helmikuussa 2013 Suomen sotilasedustaja EU:ssa ja Natossa, kenraalimajuri Markku Nikkilä, kommentoi kolumnissaan Eurooppa-tiedotuksen internet -sivulla puolustusvoimien osallistumista kansainväliseen puolustusyhteistyöhön ja kriisinhallintaan. Hänen mielestään poliittisella tasolla EU:ssa on myös pienellä jäsenmaalla mahdollisuus vaikuttaa ulko- ja turvallisuuspoliittisissa asioissa. Nikkilä totesi, että sotilaallisten suorituskykyjen yhteiskäyttö ja jakaminen saattavat avata uusia mahdollisuuksia, erityisesti EU:n toteuttamassa kriisinhallinnassa.⁷⁵

Nikkilä totesi sotilasedustajan tehtävän painottuvan EU:ssa Suomen etujen ajamiseen niillä alueilla, mitkä liittyvät puolustusvoimien lakisääteisiin tehtäviin. Erityisesti yhtymäkohtia löytyy puolustusvoimien ensimmäisestä (kotimaan puolustus) ja kolmannesta (kansainväliset tehtävät) päätehtävästä. Nikkilä oli

⁷³ Kenraali Puheloinen, puhe, 208. MPK avajaiset.

⁷⁴ Ruotuväki 2/2013, Yhteistyötä ryhmissä, s. 3.

⁷⁵ Kenraalimajuri M Nikkilä, Kolumni, EU:n sotilasedustajan puheet – yhdenvertainen mahdollisuus vaikuttaa

vahvasti sitä mieltä, että Suomen on liittoutumattomana maana ylläpidettävä tietyt puolustusvoimien ydinsuorituskyvyt. Puolustusvoimien Suomeen kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen torjuntakyvyn ylläpitoa Nikkilä Piti taloudellisesti haastavana, kuten se on tällä hetkellä usealla muullakin EU-maalla. Tämän vuoksi EU:n puolustusyhteistyön kautta on hänen mielestään löydettävissä synergiaetuja, joita ovat muun muassa sotilaallisten suorituskykyjen yhteinen kehittäminen, hankinta ja jopa omistaminen niin sanottu ”pooling”-periaate. Nikkilä kertoo kolumnissaan ”sharing”-periaate, missä kansalliseen tai liittokuntapuolustukseen varattujen suorituskykyjen luovuttaminen myös kumppaneiden käyttöön kaikissa kriisitilanteissa, saattaa olla vuorostaan kohtalaisen korkean kynnyksen takana poliittisessa päätöksessä kaikissa jäsenmaissa. Nikkilän mielestä puolustusyhteistyö tulee laajenemaan EU:ssa alueellisissa maaryhmissä, joista hän mainitsee Suomelle luontevimpana NORDEFCON. EU:ssa NORDEFCON on useasti mainittu esimerkkinä onnistuneesta sotilas-/ puolustusyhteistyömuodosta.⁷⁶

3.5 Johtopäätöksiä ja tarkastelua

Poliittisella tasolla puolustusministerien ja ministeriöiden lausunnoissa, puheissa ja tiedotteissa selontekoa mukaillen kansainvälinen puolustusyhteistyö ilmaistaan julkisuuteen puolustusvoimien suorituskykyä nostavana. Pääpaino poliittisessä viestinnässä on kuitenkin siinä, että osallistumalla kansainväliseen puolustusyhteistyöhön EU:ssa ja erityisesti EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan suunnitteluun, voidaan saavuttaa Suomelle tärkeitä poliittisia tavoitteita EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Poliittiset tarkoituksperät / -tavoitteet ovat poliittisella tasolla tärkeämpiä poliitikoille kuin Puolustusvoimien kansainvälisellä puolustusyhteistyöllä saavutetut suorituskyvyt.

Selonteossa ja siitä tehdyissä lausunnoissa korostuu hyvin se, että EU:n puolustuspolitiikka ja puolustusyhteistyö ei saa koko EU:n laajuudessa sellaista suosiota ja kannatusta kuin Suomi toivoisi. Alueelliset maaryhmäkohtaiset toiminnot EU:n sisällä saavat kannatusta, kuten NORDEFCON. Lisäksi alueelliset maaryhmät ovat kustannustehokkaampia kuin koko EU:n laajuinen yhteistyö.

⁷⁶ Kenrli maj M Nikkilä, Kolumni, EU:n sotilasulottuvuus – yhdenvertainen mahdollisuus vaikuttaa

NORDEFECO koetaan myös joustavaksi vaihtoehdoksi sekä poliittisella että Puolustusvoimien johdon tasolla. Kukin maa voi kehittää juuri sitä, mitä haluaa ja saada yhteistyöstä jotain takaisinkin.

Puolustusvoimien johto tuntuu julkisuudessa keskittyvän enemmänkin Puolustusvoimien tiukkaan rahoituskehukseen PVUUD liittyen. Vain NORDEFECO ja siitä saadut hyvät kokemukset ovat enemmän pinnalla julkisissa puheissa. Puolustusvoimien johto kuvaa NORDEFECO:a enemmän käytännön tasolla kuin poliitikot. Annetaan käytännön esimerkkejä, mitä pohjoismaisella puolustusyhteistyöllä on saavutettu ja mitä on tarkoitus saavuttaa.

Puolustusvoimien johdon puheissa korostuu se, että NORDEFECO:sta on vielä paljon saatavaa Puolustusvoimille. PV:n johto muistuttaa useasti lausunnoissaan, että NORDEFECO:n toiminnot eivät ole puolustusliitto, mikä auttaisi Suomea mahdollisessa kriisitilanteessa. Suomella on oltava uskottavat ja riittävät omat sotilaalliset suorituskyvyt liittoutumattomana maana Suomen puolustamiseen.

Heti selonteon julkaisemisen jälkeen Ministeri Haglund puhui selkeästi pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä. Puolustusvoimien komentajan, kenraali Ari Puheloinen, puheiden osalta kansainvälisen puolustusyhteistyö ilmeni vasta maaliskuussa. Tosin pohjoismainen puolustusyhteistyö ei ollut puheen pääaiheita. Suomen sotilasedustaja EU:ssa ja NATO:ssa hehkutti lausunnossaan pohjoismaisen puolustusyhteistyön ainutlaatuisuutta jo heti tammikuussa 2013. Pohjoismainen yhteistyö oli EU:ssa yksi malliesimerkkejä toimivasta alueellisesta puolustusyhteistyöstä EU:n sisällä. Huomattavaa on, että pohjoismainen puolustusyhteistyö on ollut esillä puheissa sekä vuoden 2013 että 2014 ensimmäisellä maanpuolustuskursseilla. Onko kyseessä siis jokavuotisen toiminnan kertaaminen julkisuudessa?

Pohjoismaisen puolustusyhteistyön mainostaminen selonteon hengessä hiipuu kuitenkin sekä poliitikkojen että puolustusvoimien johdon puheissa ja lausunnoissa kesän ja syksyn ajaksi vuonna 2013. Painopisteenä ovat muut asiat kuten Puolustusvoimauudistus, PV:n rahoitus ja kyberturvallisuus.

Huomattavin muutos ja yhtenevin tapahtui sekä poliittisella että puolustusvoimien johdon tasolla joulukuussa 2013 olleen Euroopan neuvoston kokouksen jälkeen. EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka näytti saaneen pysäyttäviä tai runsaasti viivytystä aiheuttavia askelia kyseisessä kokouksessa. Kokouksen jälkeen sekä poliitikot että PV:n johto korostivat puheissaan voimakkaasti pohjoismaisen puolustusyhteistyön puolesta ja näkivät sen selkeänä vaihtoehtona EU:n sisällä tapahtuvalle puolustusyhteistyölle, mitä kannatta jatkaa sekä voimakkaasti kehittää.

4. YHTEENVETO

4.1 Vastauksia tutkimuskysymyksiin

Puolustusvoimien johdon lausunnot Suomen kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä noudattavat Valtioneuvoston kanslian julkaiseman selonteon, ”Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012”, linjauksia hyvin yhtenevästi. Tässä tutkielmassa tutkitut kenraali Puheloisen ja kenraalimajuri Nikkilän lausunnot, kolumnit ja tiedotteet toistavat selkeästi selonteon linjausta kansainvälisen yhteistyön, NORDEF:n, puolustusvoimien suorituskyvyn ja Suomen puolustamisen osalta. Yleissanoma on ollut tarkastelluissa puheissa se, että kansainvälinen puolustusyhteistyö EU:ssa kasvattaa puolustusvoimien suorituskykyä ja saattaa helpottaa tai jopa tehdä halvemmaksi materiaalihankintoja.

EU:n puolustusyhteistyö on todettu hyvänä asiana suorituskykyjen kehittämisen kannalta ja parhaiten se onnistuu alueellisissa ryhmissä, joista parhain Suomelle on pohjoismainen puolustusyhteistyö NORDEF. Tosin siitäkin mainitaan, että tulokset suorituskyvyn kehittymisessä näkyvät vasta tulevaisuudessa. Vaikka Puolustusvoimat tekevät runsaasti puolustusyhteistyötä ulkomaiden kanssa, on PV:n kyettävä ylläpitämään omat suorituskykynsä Suomen puolustamiseksi. Liittoutumattomana maana Suomen on ylläpidettävä suorituskykyiset Puolustusvoimat. Vertailtuani näitä puheita ja lausuntoja selontekoon, ovat ne hyvin yhtyvät ja niistä ilmenee ulospäin julkisuuteen yhtenäinen sanoma. Näiden selonteossa mainittujen toimien toteuttamiseksi tarvitaan resursseja, minkä Puolustusvoimien johto tuo useassa puheessa esille tehtävien mukana. Mikäli joukolla on tehtävä, on sille annettava tarpeeksi resursseja sen menestyksekkääseen toteuttamiseen.

Suomen poliittisen johdon ja Puolustusvoimien johdon linjaukset ovat selkeästi julkisuudessa linjassa. Eroavaisuudet näkyvät korkeintaan siinä, että Suomen poliittinen johto ajaa puheissaan enemmän EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan puolesta. Yhtenevä linja NORDEF:ssä tehtävän

sotilasyhteistyön puolesta alkoi selkeämmin ilmetä joulukuussa 2013 järjestetyn EU:n puolustusministerien kokouksen jälkeen, missä EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ei selkeästi saanut vahvaa etenemissuuntaa tai päätöstä sen toteuttamistavoista. Haglund totesikin silloin puheessaan, että Suomi osallistui korkein tavoittein EU:n puolustusministerien kokoukseen. Mutta Suomen ajamat linjaukset EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikasta eivät nähtävästikään saavuttaneet konkretiaa. Tuon kokouksen jälkeen ministeri Haglund alkoi lausunnoissaan yhä selkeämmin korostaa NORDEFKO:a Suomen pääasiallisena sotilasyhteistyömuotona EU:ssa. Jatkotutkimuksena olisikin mielenkiintoista käsitellä EU:n puolustusministerien kokousten tuottamia tuloksia vertailuna Puolustusvoimien tehtävin suuntaamiseen tulevaisuudessa. Hylätäänkö EU:n puolustusyhteistyö tulevaisuudessa kriisinhallintaoperaatioissa tai varsinkin Euroopan unionin taisteluosastojen osalta, koska niitä ei ole kertaakaan saatu käytettyä kriisinhallintatehtäviin nopean lähdön joukkona? Tutkijana sanoisin, että ei hylätä. Poliitikoille osallistuminen EU:n kriisinhallintaoperaatioihin ja EU:n taisteluosastoihin antaa niin sanotusti Suomelle sanavaltaa olla mukana Euroopan Unionin yhtenäisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjausten tekemisessä. Lisätutkimukselle olisi siis mielenkiintoinen kohde Ukrainan kriisin käynnistämä lännen ja idän uusi vastakkaisasettelu, miten EU:n yhtenäinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on sitä kautta muuttunut? Miten tämä vaikuttaa Suomen Puolustusvoimien toimintaan ja suorituskykyjen kehitykseen?

4.2 Kansainvälisen puolustusyhteistyön suunta vahvistuu pohjoismaihin

Suomen ja erityisesti sen Puolustusvoimien sotilaallisen yhteistyön pääpaino EU:n sisällä näyttää olevan NORDEFKO:ssa päätellen poliitikkojen ja puolustusvoimien johdon puheista ja lausunnoista. NORDEFKO korostuu alueellisena, joustavana ja luontevana yhteistyönä. NORDEFKO ei mielestäni aja riittävällä voimalla poliitikkojen hakemaa vaikutusvaltaa EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tämän vuoksi poliitikot näkevät vahvan edustuksen EU:n kriisinhallintaoperaatioissa ja esimerkiksi EU:n sotilaskomiteassa hyvin tärkeänä. Loppujen lopuksi yhteinen sävel poliitikkojen ja puolustusvoimien johdon puheissa on selväsuuntainen tutkielman aikarajauksen sisällä. Suomi ja sen

Puolustusvoimat keskittyvät EU:n sisällä alueellisissa maaryhmissä toteutettavaan puolustusyhteistyöhön. Aikarajauksen loppujaksolla tarkastelussa alkoi myös ilmetä, että kahden maan väliselle puolustusyhteistyötä tulee kehittää, koska sillä saavutetaan nopeammin ja helpommin tuloksia suorituskyvyn kehittämisen suhteen. Mitä vähemmän osapuolia, sitä helpompi on yhteistyötä rakentaa toisen valtion kanssa, kun intressi on yhteinen.

Tutkielman pääkysymykseen: ”Miten valtioneuvoston selonteossa ”Suomen turvallisuus ja puolustuspolitiikka 2012” linjattu Euroopan Unionin (EU) sotilasyhteistyö näkyy julkisuudessa?”, vastaus löytyy rajauksen mukaisesta materiaalista. Suomen poliitikot osallistuvat näkyvästi EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsitteleviin kansainvälisiin kokouksiin, missä he käsittelevät muun muassa EU:n puolustusyhteistyötä, kriisinhallintaoperaatioita ja puolustusmateriaali hankintoihin liittyviä yhteisiä asioita. Poliitikot tukevat julkisuudessa Puolustusvoimien kansainvälistä puolustusyhteistyötä ja toistavat sanomaa, että sillä parannetaan Puolustusvoimien suorituskykyä. Pienemmälle maininnalle jää se, että samalla tavoitellaan sananvaltaa EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisissa asioissa.

Puolustusvoimien johto tuo toteuttavana portaana esille enemmän käytännön asioita puolustusyhteistyöstä. Selvästi tuodaan esille, että kansainvälistä puolustusyhteistyötä toteutetaan EU:n sisällä ja erityisesti alueellisissa maaryhmissä sekä kahden välisenä yhteistyönä. Unohtamatta mainita asiaa, että tulokset tulevat näkymään tulevaisuudessa.

LÄHDELUETTELO

Euroopan unionin turvallisuusstrategia: Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisemmassa maailmassa, Bryssel 2003.

Huuskonen, Ilkka, kapteeni, tutkielma ”Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon selonteko”, huhtikuu 2014

Jokinen, Arja. Diskurssianalyysi liikkeessä, Vastapaino, Tampere, 1999

Korkala, Jouko, kapteeniluutnantti, tutkielma ”Suomen kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö suomalaisessa lehdistössä vuonna 2013”, Esiupseerikurssi 66, Huhtikuu 2014

Laki puolustusvoimista. 11.5.2007/551. [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070551> / 19.1.2014]

NORTH ATLANTIC TREATY ORGANISATION, virallinen internet sivusto, www.nato.int, tiedosto taltioitu 13.3.2015 klo 0:27

Puolustusministeriö, Ministeri Carl Haglund uudesta turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta selonteosta, 20.12.2012 klo 14:21

Puolustusministeriö, Puolustusministeri Carl Haglund korosti kansainvälisen puolustusyhteistyön merkitystä, 17.3.2013 klo 15:00

Puolustusministeriö, Suomi mukaan EDA:n kyberharjoituskonseptiin, 31.5.2013 klo 10:08

Puolustusministeriö, Euroopan komission puolustustiedonanto, 25.7.2013 klo 13:45

Puolustusministeriö, Valtiosihteeri Rantala Brysseliin, 15.11.2013 klo 16:15

Puolustusministeriö, Puolustusministeri Haglund Puolaan, 6.2.2014 klo 15:59

Puolustusministeriö, Suomi vetämään pohjoismaista puolustusmateriaaliyhteistyöaluetta, 18.2.2014
klo 13:53

Puolustusministeriön internet sivut, www.defmin.fi, Pohjoismainen yhteistyö,
http://www.defmin.fi/tehtavat_ja_toiminta/puolustuspolitiikka/pohjoismainen_yhteistyö/historia,
taltioitu 14.3.2015 klo 15.45

Puolustusministeri Carl Haglundin tervehdys 204. Maanpuolustuskurssin avajaisissa, 21.1.2013

Puolustusministeri Carl Haglundin tervehdys 205. Maanpuolustuskurssin avajaisissa, 4.3.2013

Puolustusministeri Carl Haglundin tervehdys 206. Maanpuolustuskurssin avajaisissa, 23.9.2013

Puolustusministeri Carl Haglundin tervehdys 207. Maanpuolustuskurssin avajaisissa, 11.11.2013

Puolustusministeri Carl Haglundin tervehdys 208. Maanpuolustuskurssin avajaisissa, 20.1.2014

Puolustusvoimien komentajan, kenraali Ari Puheloisen tervehdys, 204. Maanpuolustuskurssin
avajaisissa, 21.1.2013

Puolustusvoimien komentajan, kenraali Ari Puheloisen tervehdys, 205. Maanpuolustuskurssin
avajaisissa, 4.3.2013

Puolustusvoimien komentajan, kenraali Ari Puheloisen tervehdys, 206. Maanpuolustuskurssin
avajaisissa, 23.9.2013

Puolustusvoimien komentajan, kenraali Ari Puheloisen tervehdys, 207. Maanpuolustuskurssin
avajaisissa, 11.11.2013

Puolustusvoimien komentajan, kenraali Ari Puheloisen tervehdys, 208. Maanpuolustuskurssin
avajaisissa, 20.1.2014

Puolustusvoimien uutislehti, Ruotuväki, nro 2/ 2013, Yhteistyötä ryhmissä, 24.1.2013

Puolustusvoimien uutislehti, Ruotuväki, nro 2/ 2014, Puolustushallinnon budjetti, 23.1.2014

Pääministeri Jyrki Kataisen esittelypuheenvuoro EU-selonteosta /Valtioneuvoston viestintäosasto 19.6.2013 klo 09:20, http://vnk.fi/artikkeli/-/asset_publisher/paaministerin-esittelypuheenvuoro-eu-selonteosta?_101_INSTANCE_OQ3OcOALUpyv_groupId=10184, taltioitu 6.3.2015 klo 20:55

Selvitys Euroopan Unionin Lissabonin sopimukseen sisältyvästä keskinäisen avunannon velvoitteista, Ulkoasiainministeriö, Teija tiilikainen, 2/ 2008 ISBN 951-724-668-2, Teija Tiilikainen ja Suomen ulkoasiainministeriö, Painatus: J-Paino Oy 2008

Selvitys Euroopan Unionin turvallisuusstrategian täytäntöönpanosta, Turvallisuudesta huolehtiminen muuttuvassa maailmassa, Euroopan Unionin Neuvosto, Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, ISBN 978-92-824-2434-6, Euroopan yhteisöt 2009,

Suomen pysyvä edustusto EU:ssa, www.eurooppatiedotus.fi, 11.2.2013, EU:n sotilasulottuvuus – yhdenvertainen mahdollisuus vaikutta/Kolumni/ Suomen sotilasedustaja EU:ssa ja Natossa kenraalimajuri Markku Nikkilä, <http://eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=269830&contentlan=1&culture=fi-FI>, Tieto taltioitu 27.2.2015 klo 10.08

Ulkoasiain ministeriön internet sivut, www.formin.finland.fi, Suomi toimijana EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa (YUTP), <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=15628&contentlan=1&culture=fi-FI>, Tieto taltioitu 2.3.2015 klo 22.40

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/2013 vp. Valtioneuvoston selonteko Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012. Helsinki 26.4.2013 http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/uavm_1_2013_p.shtml#asiakirja-alku, Tieto taltioitu 12.3.2015 klo 12.03

Valtioneuvoston kanslia, Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma, 22.6.2011

Valtioneuvoston kanslian selonteko, Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012

LYHENTEET JA MÄÄRITELMÄT

EDA = European Defence Agency, Euroopan puolustusvirasto

Etyj = Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö

EU = Euroopan Unioni

EUBG = European Union Battle Group, Euroopan Unionin taisteluosasto

EUMC = European Union Military Committee, Euroopan Unionin sotilaskomitea

Lissabonin sopimus = Lissabonin sopimus astui voimaan 1. joulukuuta 2009. Uuden sopimuksen tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää unionin päätöksentekoa. Sopimuksella muutettiin unionin toimielinten rooleja, tehtäviä ja kokoonpanoja vastaamaan laajentuneen unionin tarpeita.

MOU = Memorandum of Understanding, Aiesopimus yhteistyöstä

NORDEFECO = Nordic Defence Cooperation, Pohjoismaiden puolustusyhteistyö

Northern Group = Kansainvälinen puolustusyhteistyötä tekevä maaryhmä, Pohjoinen joukko, johon kuuluvat pohjoismaiden lisäksi Hollanti, Iso-Britannia, Saksa, Puola ja Baltian-maat

NRF = NATO Response Force, Naton nopean toiminnan joukko

NORDEFECO = Nordic Defence Co-operation, Pohjoismainen puolustusyhteistyö

P&S, Pooling & sharing = Euroopan Unionin suorituskykyjen yhteiskäyttö ja jakaminen

PV = Puolustusvoimat

PVUUD = Puolustusvoimauudistus , 1.1.2015 lukien

UN = United Nations, Yhdistyneet kansakunnat

YK = yhdistyneet kansakunnat

YTPP = Euroopan Unionin Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

YUTP = Euroopan Unionin yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa